

Pierwsza cerkiew w Żerczycach została wzniesiona już w 1001 r. Początki samej miejscowości sięgają zapewne czasów panowania wielkiego księcia ruskiego Włodzimierza. Książę Włodzimierz założył sporo warownych miast, równocześnie zakładał i mniejsze punkty oporu i obrony szlaków komunikacyjnych przed niespodziewanymi napadami. Takim punktem obronnym, przednią strażą grodu Mielnik, mogły być Żerczyce, ochraniające komunikację pomiędzy Bielskim a Mielnikiem.

Drużyny książęce przyjmowały chrzest prawdopodobnie wcześniej niż ludność wiejska. W grodach obronnych na Podlasiu mogły pojawić się pierwsze jak gdyby pre-parafie chrześcijańskie. Takimi grodami najbliższymi były Mielnik i Drohiczyn. Drużyna księcia mogła zbudować cerkiew i wybrać na patrona i opiekuna rycerza, św. wielkomęczennika Dymitra, który po dzień obecny otacza opieką parafialną świątynię w Żerczycach. Faktem jest, że parafia w Żerczycach to jedna z najstarszych parafii prawosławnych w Polsce.

Drużyny rycerskie wielkiego księcia kijowskiego, organizujące wyprawy wojenne na Jaćwież, w roku 983 dotarły nad Bug. Wznosiły tam zamki warowne – Brześć, Mielnik, Drohiczyn, Kamieniec, Bielsk, Suraż. Książęta kijowscy, aby umocnić swe panowanie na tych ziemiach, osadzali pod grodami i na głównych szlakach osady bojarskie jako punkty przedniej straży grodu. Taki punkt straży przedniej grodu Mielnika mógł znajdować się w Żerczycach. Okolice Żerczyc pokrywała Puszcza Mielnicka, jeszcze w 1560 r. resztki tej puszczy przy wójtostwie żerczyckim liczyły 17 włók podłych.

W posiadaniu parafii Żerczyce znajdowały się archiwalia, zniszczone już niestety w czasie II wojny światowej. Wertując je, ks. Pańko natrafił na dokumenty dotyczące procesów sądowych o należące do parafii grunta i łąki. Spory miały miejsce w latach 1807 i 1835. W obu wypadkach proboszczowie powoływali się na tradycję erygowania parafii, sięgającą właśnie roku 1001.

{gallery}zerczyce-parafia{/gallery}

Ze źródeł drukowanych dowiadujemy się, że następną fundatorką cerkwi była kniahini Helena Połubińska, która uposażyła ją 2 włókami gruntu. Według tego zapisu funduszwego z 1662 r. mieszkańcy Żerczyc, Zalesia, Zabłocia i Pokaniewa zobowiązani byli z każdej włóki po 1 kopie ozimego i jarego zboża dawać na duchowieństwo.

Obecna **cerkiew pod wezwaniem św. Dymitra Sołuńskiego** została wybudowana w latach 1869-1871 (według innych źródeł 1867-1872), wg. projektu Leonarda Krzyżanowskiego. W latach 1945-1948 została poważnie zniszczona. Korpus główny na planie kwadratu z apsydą od wschodu i prostokątnym przedsionkiem od zachodu. Przedsionek poprzedza kwadratowa kruchta, nad którą nadbudowana jest ośmioboczna wieża nakryta namiotowym dachem i cebulastą kopułką, ikonostas i dwa kiwoty eklektyczne, reprezentujące styl rusko - bizantyjski, równowiekowe ze świątynią. Ikony neorenesansowe. W 2012 r. cerkiew została poddana remontowi. Wymieniono dotychczasowy blaszany i zniszczony dach. Obecnie cerkiew pokrywa elegancki dach z blach miedzianych.

{gallery}zerczyce-2{/gallery}

Na miejscu obecnej cerkwi parafialnej stała mała cerkiew, którą przeniesiono na miejscowy cmentarz ([Zobacz >>> Żerczyce - cerkiew cmentarna](#)).

W cerkwi w Żerczycach w XVII w. istniało sanktuarium Tichwińskiej Ikony Matki Bożej, w którym znajdowała się kopia Tichwińskiej Ikony Matki Bożej. Była to zapewne kopia niezwykle czczonego w Rosji obrazu, znanego z 1383 r. i przez wieki przechowywanego w monasterze Tichwińskim w ziemi nowogródzkiej. Obecnie znajduje się w Chicago. Żerczycka kopia spłonęła w 1660 r. Druga kopia została zniszczona w 1944 r. podczas wojny. Obecnie w cerkwi parafialnej umieszczono kolejną kopię tej samej ikony, wykonaną na początku XX w.

Wokół cerkwi parafialnej, podobnie jak wokół cerkwi cmentarnej, można znaleźć stare, ręcznie kute krzyże.

{gallery}zerczyce-parafia-krzyze{/gallery}

źr. "Święte miejsca i cudowne ikony" - Grzegorz Sosna